

Nr 1

Utlåtande i anledning av verkställd granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning.

För den enligt § 42 mom. 2 riksdagsordningen lagutskott åliggande granskningen av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning ha båda kamrarna till lagutskott hänvisat justitieombudsmannens vid innevarande riksdag avgivna berättelse angående justitieombudsmansämbetets förvaltning under år 1962.

Första lagutskottet, som verkställt granskningen, har för ifrågavarande ändamål från justitieombudsmansexpeditionen mottagit dels de diaries, vilka år 1962 förts i nämnda expedition, dels protokoll över de av justitieombudsmannen under året verkställda inspektionerna, dels ock expeditionens registratur för samma år. Därjämte ha på särskild begäran handlingarna rörande vissa av justitieombudsmannen handlagda ärenden hållits utskottet till handa.

Över den numera fullbordade granskningen får utskottet härmed avgiva utlåtande.

I ämbetsberättelsen meddelas till en början, att justitieombudsmannen Alfred Bexelius begagnat sig av semester under tiderna den 19—den 29 mars, den 25—den 31 maj samt den 27 september—den 20 oktober. Under justitieombudsmannens ledighet har hans av riksdagen utsedde ställföreträdare, hovrättsrådet Holger Nordqvist, förestått ämbetet. För att få tillfälle att ägna erforderlig tid åt de ur principiell synpunkt viktigaste ärendena och för att nedbringa förefintlig arbetsbalans har justitieombudsmannen vidare med stöd av 24 § andra stycket instruktionen för riksdagens ombudsmän uppdragit åt Nordqvist att under tiderna den 1 och den 7—den 18 mars, den 1—den 30 april, den 1—den 24 maj, den 13 augusti—den 26 september, den 21—den 29 oktober, den 1—den 18 november samt den 25 november—den 31 december förrätta å ämbetet ankommande göromål med avseende å ärenden, vilkas avgörande justitieombudsmannen icke själv förbehållit sig.

Ämbetsberättelsen upptager en redogörelse för ärenden, som bedömts vara av mera allmänt intresse, däri även medtagits av justitieombudsmannen under år 1962 gjorda framställningar till Konungen. Framställningarna ha avsett:

- 1) utredning av frågan om frihetsberövande i form av intagning i arbetshem bör bibehållas såsom ett medel mot försumliga försörjare, varvid justitieombudsmannen tillika hemställt om viss provisorisk lagändring i syfte att åstadkomma ökad rättssäkerhet i ärenden rörande arbetsföreläggande; samt

- 2) åtgärder för avhjälpande av brister med avseende å domsagornas inskrivningsväsende.

I anledning av brister och otydligheter i lagstiftningen, vilka uppmärksammats vid prövning av klagomål eller i samband med inspektioner, ha handlingarna i vissa ärenden överlämnats till vederbörande departementschef eller pågående utredningar för kännedom.

Under sina ämbetsresor år 1962 har justitieombudsmannen inspekterat länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus län samt Älvsborgs län ävensom landsfogdarna och överlantmätnarna i samma län;

länsbostadsnämnden i Älvsborgs län samt lantbruksnämnderna i Göteborgs och Bohus län och Älvsborgs läns norra område;

rådhusrätten och magistraten i Göteborg i vissa avseenden;

Södra Roslags, Norra Roslags, Mellersta Roslags samt Orusts, Tjörns och Inlands domsagor;

åklagarmyndigheten i Göteborg, stadsfiskalen i Vänersborg samt landsfiskalerna i Sävedals, Hisings, Mölndals, Stenungsunds och Kungälvs distrikt;

exekutionsverket i Göteborg och stadsfogden i Vänersborg;

poliskammaren i Göteborg;

uppbördsverket i Göteborg samt härads skrivarerna i Inlands, Göteborgs och Vänersborgs fögderier;

kommunalborgmästaren i Norrtälje;

distriktslantmätaren i Uddevalla södra distrikt;

barnavårdsnämnderna och nykterhetsnämnderna i Göteborg, Vänersborg och Norrtälje;

Restads sjukhus och Brättegårdens yrkesskola vid Vänersborg;

Västergårdens arbetshem i Erikstad; samt

fångvårdsanstalterna i Vänersborg och Norrtälje samt å Härlanda i Göteborg och å Skogome i Lillhagen.

Vidare har justitieombudsmannen besökt hovrätten för Västra Sverige och domkapitlet i Göteborg.

Tjänstförrättande justitieombudsmannen Nordqvist har under år 1962 inspekterat

vissa avdelningar av rådhusrätten i Göteborg samt rådhusrätten, magistraten och överexekutor i Uddevalla;

Norrvikens och Sunnervikens samt Hisings, Sävedals och Kungälvs ävensom Askims och Mölndals domsagor;

landsfiskalerna i Strömstads, Tanums och Ljungskile distrikt samt fångkolonien Lingatan i Hallinden.

Över de under år 1962 handlagda klagomålen och anställda åtalen m. m. meddelas i berättelsen följande översikt:

»På sätt framgår av ämbetsberättelsen till 1962 års riksdag uppgick antalet av de år 1961 till år 1962 balanserade, under handläggning härstädes varande ärendena till 278

Antalet under år 1962 diarieförda ärenden har uppgått till 1 178 (mot 1 101 under år 1961 och 1 225 under år 1960). Av dessa avsågo 15 JO-ämbetets organisation och dylikt. Av återstående 1 163 under år 1962 diarieförda ärenden ha anhängiggjorts genom klagomål 960

på grund av tidningsartiklar 14

på grund av anmärkning vid inspektion eller eljest på JO:s eget initiativ 189

Summa balanserade och inkomna ärenden 1 441

Tabell över de verksamhetsområden som berörts av de under år 1962 diarieförda ärendena¹

Verksamhetsområden	Klagomål	JO:s initiativ	Summa
<i>Domstolsväsendet (utom förvaltningsdomstolar)</i>	132	46	178
<i>Åklagarväsendet</i>	73	8	81
<i>Polisväsendet: brottmål</i>	91	8	99
andra polisiära ärenden	51	18	69
<i>Exekutionsväsendet</i>	30	14	44
<i>Fångvården</i>	105	1	106
<i>Medicinalväsendet: sinnessjukvården</i>	122	1	123
i övrigt	19	—	19
<i>Nyktetervården</i>	17	4	21
<i>Barna- och ungdomsvården</i>	34	19	53
<i>Byggnadsväsendet</i>	18	3	21
<i>Hyresregleringen</i>	11	—	11
<i>Lantmäteriet</i>	11	1	12
<i>Skolväsendet</i>	24	—	24
<i>Taxeringsväsendet</i>	37	29	66
<i>Administrationn i övrigt (avseende andra ärenden än de ovan nämnda)</i>			
centrala statliga verk och nämnder	45	4	49
länsstyrelser	42	36	78
andra lokala organ	47	7	54
<i>Statens affärsdrivande verk</i>	14	—	14
<i>Kyrkliga myndigheter</i>	13	1	14
<i>Kommunala myndigheter (i övrigt)</i>	55	3	58
Kungl. Maj:t i statsrådet och riksdagen	6	—	6
Enskilda sammanslutningar och personer	22	—	22
Förfrågningar, orediga klagomål o. d.	58	—	58

¹ Åtskilliga ärenden ha avsett flera verksamhetsområden.

Av ovan omnämnda 1 441 ärenden ha under år 1962:

1) till annan myndighet överlämnats	4
2) såsom återkallade avskrivits	15
3) utan åtgärd avskrivits	217

4) efter vederbörandes hörande eller efter annorledes verkställd utredning avskrivits	620
5) till åtal hänvisats	4
6) hänvisats till disciplinär bestraffning i ett fall (2 ärenden)	2
7) föranlett framställningar till Kungl. Maj:t	2
8) föranlett rättelse, påpekande, erinran eller annan åtgärd och äro vid 1962 års slut:	192
9) i avbidan på infordrad förklaring, påminnelse av avgivande eller annan utredning vilande	96
10) i avbidan på domstols eller myndighets beslut vilande	71
11) på prövning beroende	218
	Summa 1 441

För nedan angivna fel och försummelser i tjänsten har under år 1962 förordnats om åtal:

1) mot en ordförande i hyresnämnd för fel och försummelser vid diarieföring och handläggning av hyresärenden;

2) mot en ordförande i barnavårdsnämnd för begäran om handräckning för att i arbetshem inställa en försörjningspliktig person, oaktat laga förutsättningar därför ej förelegat, och mot en förste polisassistent för att han, oaktat han saknat befogenhet därtill, införpassat den försörjningspliktige till arbetshem;

3) mot en överingenjör vid ett centralt ämbetsverk för underlåtenhet att avböja inbjudan att delta i en privat flygresa, oaktat accepterandet av inbjudningen var oförenligt med tjänstens krav, och mot generaldirektören vid verket för att han givit överingenjören tillstånd att delta i resan; samt

4) mot en tullfiskal för underlåtenhet att under vittnesförhör ingripa till förhindrande av mened.

Vidare har åtgärd för disciplinär bestraffning vidtagits mot en överläkare och styresman vid sinnessjukavdelning inom fångvården för försummelse i samband med utredning angående disciplinär åtgärd mot intagen m. m. och mot en överkonstapel vid samma avdelning för att utan befogenhet ha låtit anställa visst förhör.»

Rörande arbetsbalansen anmärkes i berättelsen, att antalet klagomål varit mycket stort även under år 1962. Under året ha sålunda inkommit 960 klagomål mot 983 under vardera året 1961 och 1960. Antalet ärenden, som upptagits på justitieombudsmannens initiativ, har uppgått till 203 mot 97 under år 1961 och 226 under år 1960. Hela antalet nya ärenden har under år 1962 uppgått till sammanlagt 1 163 mot 1 080 under år 1961 och 1 209 under år 1960. Under år 1962 ha avgjorts 1 056 ärenden mot 1 042 under år 1961 och 1 238 under år 1960. Härigenom har antalet vid årsskiftet 1962/63 balanserade ärenden stigit till 385 mot 278 vid slutet av år 1961 och 240 vid årsskiftet 1960/61. Av de till år 1963 balanserade 385 ärendena ha 68 inkommit före år 1962.

Berättelsen upptager meddelande därom, att under år 1962 någon förklaring av lag, i den ordning § 20 regeringsformen bestämmer, icke blivit meddelad av Kungl. Maj:t.

I berättelsen har justitieombudsmannen intagit en framställning till riksdagen om ändring av 24 § andra stycket instruktionen för riksdagens ombudsmän.

Utskottet. Den av justitieombudsmannen till riksdagen gjorda framställningen om ändring av 24 § andra stycket instruktionen för riksdagens ombudsmän kommer senare att behandlas särskilt.

Vid den granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning, som utskottet grundlagsenligt förehaft, har icke någon anledning till anmärkning förekommit, vilket utskottet härmed för riksdagen anmäler.

Stockholm den 31 januari 1963

På första lagutskottets vägnar:

INGRID GÄRDE WIDEMAR

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Ahlkvist, Nyström, Per-Olof Hanson, Arvidson, Erik Svedberg och Ferdinand Nilsson;

från a n d r a kammaren: fru Gärde Widemar, herr Landgren, fru Johansson, herrar Östrand, Svensson i Vä, Keijer och Fröding.